

ПРЕДМЕТНА МАТЕМАТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЕКОНОМІСТА ЯК ОСНОВА ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

С. В. Бас, К. І. Словак

Україна, м. Кривий Ріг, Криворізький національний університет

У Державній національній програмі «Освіта (Україна ХХІ століття)» наголошується, що головною метою освіти є виховання розвинутої та творчої особистості, забезпечення можливостей для її постійного культурного та духовного самовдосконалення [1]. Проте, зміст освіти не достатньо відповідає сучасним вимогам суспільства на ринку праці, адже він не спрямований на формування у спеціалістів необхідних життєвих компетентностей [2]. Тому зараз відбувається модернізація змісту освіти, одним з принципів якої, є компетентністний підхід, що передбачає спрямованість навчання на формування у майбутніх фахівців відповідного набору професійних компетентностей.

Професійна компетентність фахівця виявляється у підготовленості до такої діяльності:

- аналіз результатів праці і технологічних процесів; аналіз професійних ситуацій і проблем;
- аналіз технічної документації завдань діяльності; організація праці;
- дотримання технічних і технологічних вимог виробництва; координація різних видів професійної діяльності;
- володіння професійно-важливою інформацією стосовно об'єкта діяльності;
- прогнозування типових і нетипових виробничих ситуацій; оволодіння додатковими кваліфікаціями і професіями;
- забезпечення високого рівня культури праці;
- дотримання рекомендацій, норм і вимог щодо фізіологічних, економічних, екологічних та ергономічних чинників [3].

Професійна компетентність передбачає:

- сформованість умінь розмірковувати й оцінювати професійні ситуації і проблеми;
- творчий характер мислення; виявлення ініціативи у виконанні виробничих завдань;
- усвідомлене розуміння особистої відповідальності за результати праці;
- здатність до управління виробничим колективом;
- прийняття раціональних рішень у вирішенні конкретних задач і проблем [3].

Отже, професійна компетентність є тією основою, завдяки якій випускник зможе зорієнтуватися на ринку праці. У професійній діяльності майбутнього економіста математична складова є основою його майстерності, тому що для розв'язання професійних задач економіст має володіти математичними методами, аналізу цих варіантів та прогнозування результатів втілення прийнятих рішень.

До основних видів професійної діяльності бакалавра за напрямком підготовки «Економіка підприємства» [4] відносять: розрахунково-економічну, аналітичну, науково-дослідницьку, організаційно-управлінську та педагогічну. Відповідно до вказаних видів діяльності та професійних задач, що з них випливають, бакалавр з економіки підприємства повинен володіти наступними професійними компетентностями: *бути здатен*

– зібрати та проаналізувати вихідні дані, необхідні для розрахунку економічних та соціально-економічних показників, що характеризують діяльність суб'єктів господарювання;

– на основі типових методик та діючої нормативно-правової бази розрахувати економічні та соціально-економічні показники, що характеризують діяльність суб'єктів господарювання;

– виконувати необхідні розрахунки для складання економічних розділів планів, обґрунтовувати їх та представляти результати роботи у відповідності з прийнятими в організації стандартами;

– здійснювати збір, аналіз та обробку даних, необхідних для розв'язання поставлених економічних задач;

– вибирати інструментальні засоби для обробки економічних даних у відповідності з поставленою задачею, проаналізувати результати розрахунків та обґрунтувати отримані висновки;

– на основі опису економічних процесів та явищ будувати стандартні теоретичні та економічні моделі, аналізувати та змістовно інтерпретувати отримані результати;

– аналізувати та інтерпретувати фінансові, бухгалтерські та інші дані, що містяться у звітності підприємств різних форм власності, організацій, відомств та використовувати отримані відомості для прийняття управлінських рішень;

– аналізувати та інтерпретувати дані вітчизняної та зарубіжної статистики про соціально-економічні процеси та явища, виявляти тенденції змін соціально-економічних показників;

– використовувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, зібрати необхідні дані, проаналізувати їх та підготувати інформаційний огляд і/або аналітичний звіт;

– використовувати для розв'язання аналітичних та дослідницьких задач сучасні технічні засоби та інформаційні технології;

- організувати діяльність малої групи, створеної для реалізації конкретного економічного проекту;
- використовувати для розв'язання комунікативних задач сучасні технічні засоби та інформаційні технології;
- критично оцінити запропоновані варіанти управлінських рішень та розробити пропозиції по їх вдосконаленню з урахуванням критеріїв соціально-економічної ефективності, ризиків та можливих соціально-економічних наслідків;
- викладати економічні дисципліни у загальноосвітніх установах різного рівня, використовуючи існуючі програми та навчально-методичні матеріали;
- брати участь у вдосконаленні та розробці навчально-методичного забезпечення економічних дисциплін.

Слід зазначити, що оволодіння зазначеними професійними компетентностями вимагає наявності у студентів якісної математичної підготовки. Отже, вивчення дисципліни «Вища математика для економістів», передбаченої ОПП підготовки бакалавра за напрямом «Економіка і підприємництво», забезпечує формування основних професійних компетентностей у студентів економічних спеціальностей. Таким чином, фундаментом для формування більшості загально професійних та спеціально професійних компетентностей є *предметна математична компетентність економіста* (рис. 1), що включає в себе здатність: до застосування моделей та методів математики у професійній економічній діяльності; розвивати та використовувати математичне мислення для розв'язання щоденних задач (здатність структурувати дані (ситуацію), виокремлювати математичні відношення, створювати математичну модель ситуації, аналізувати та перетворювати її, інтерпретувати отримані результати).

Отже, абітурієнти вступають на перший курс маючи сформований родину, школою, суспільством, оточенням та іншими факторами набір компетентностей, зокрема, ключові та предметні (інформаційні та математичні). На цьому етапі під предметними компетентностями розуміємо компетентності, сформовані при вивченні навчального предмету математики або інформатики. Проте, відповідно до ОКХ майбутній економіст повинен вміти виконувати певні виробничі функції, кожна з яких містить види діяльності, що спираються на знання математики та вміння використовувати математичні знання. Таким чином, навчаючи вищої математики студентів економічних спеціальностей, викладачі мають на меті застосування математичних знань до предмету їхньої майбутньої діяльності, тобто економічної професійної діяльності. Тоді слово «предметна» набуває зовсім іншого значення і предметна математична компетентність економіста формується як підґрунтя для формування загально

професійних та спеціально професійних компетентностей.

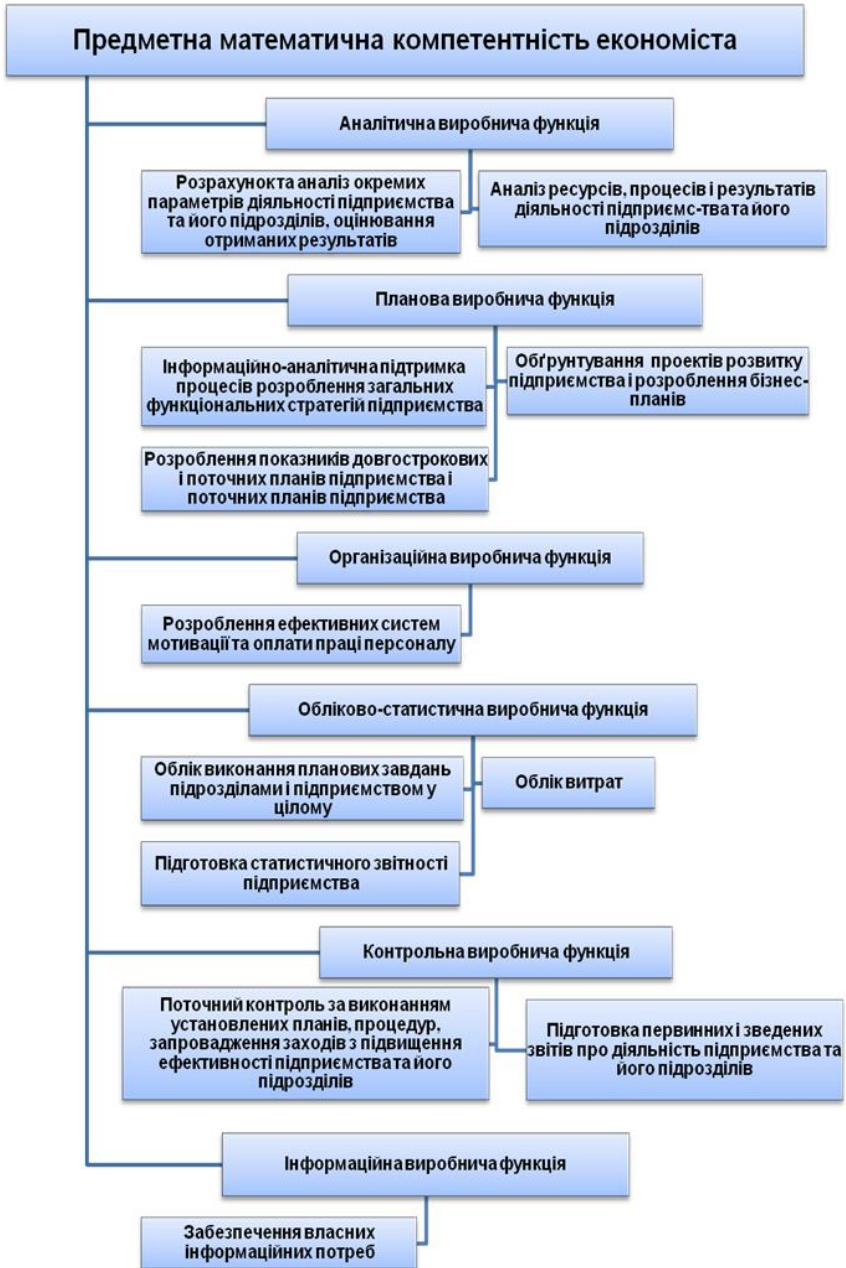

Рис. 1. Складові предметної математичної компетентності економіста

Зауважимо, що аналогічно (відповідно до загально професійних та спеціально професійних компетентностей розписаних в ОКХ різних напрямів підготовки) можна визначити предметну математичну компетентність електромеханіка, будівельники програміста тощо.

Отже, формування предметної математичної компетентності економіста повинне відбуватися маючи на меті підготовку до виконання певних виробничих функцій. Тобто вже при вивченні вищої математики на першому курсі, студенти повинні чітко усвідомлювати, що вивчають математику для покращення своїх професійних якостей та підвищення своєї вартості на ринку праці.

Література:

1. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття). – К. : Райдуга, 1994. – 61 с.
2. Овчарук О. В. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти / Оксана Овчарук // Стратегія реформування освіти в Україні : рекомендації з освітньої політики / Міністерство освіти і науки України. – К. : К.І.С., 2003. – С. 13-41.
3. Лозовецька В. Т. Професійна компетентність / В. Т. Лозовецька // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 722-723.
4. Об утверждении и введении в действие федерального государственного образовательного стандарта высшего профессионального образования по направлению подготовки 080100 «экономика (квалификационная степень «бакалавр») : приказ от 21 декабря 2009 г. №747 / Министерство образования и науки Российской федерации. – [М.], 2011.
5. Деркач Ю. В. Методика реалізації між предметних зв'язків математики та спеціальних дисциплін у навчанні студентів економічних спеціальностей : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 – теорія та методика навчання (математика) / Юлія Володимирівна Деркач ; Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського. – Сімферополь, 2009. – 187 с.